శ్రీ వేంకటరమణస్సుప్రసన్నోభవతు.

నాయికానాయకులకు మనోహరంబగు నటుల.

ఏబది పద్యములు స్త్రీవాక్యముగాను.

ఏబది పద్యములు పురుషవాక్యముగాను.

[illegible]యిరాఘవునిచే రచియింపంబడిన.

శృంగారశతకము,

[illegible]ప్పాల-వెంకటసామి నాయుడిచే.

సరస్వతీనిలయ ముద్రాక్షరశాలయందచ్చు వేయించి.

ప్రకటింపంబడియె.

పరిధావి నామ సంవత్సర వైశాఖ-బ ౧౧.

శుక్రవారము.

శ్రీ మదనగురవే నమః.

స్త్రీవాక్యము.

శృంగారపద్య పంచాశతి.

ఉ॥ శ్రీకరుఁడా - మహారసికశేఖరుఁడాఁ - గరుణామయాత్ముఁడా। లౌకిక వైదికాదికకళాసుకలాపునిగా - సుమూర్తిగాఁ। బ్రాకటకీర్తిగా - సకలపండితవంద్యగుణప్రవర్తిఁగా। లోకులు నిన్నుఁ జెప్ప విని లోనయి నింగదనీకు నాయకా॥ ౧ ॥ చ॥ అలుకలు మానరా - యధరమానర - నిన్నెద నమ్ముదానరా। చెలిమిగఁ బల్కరా - నెనరు జిల్కర - కల్కి యొయారమొల్కరా। యొలమిగ నేలరా రతుల - నేలర కోపము - తాళఁజాలరా। నెళవు గణింపరా - కరుణ నింపర - నా మనవాలకింపరా॥ ౨॥ చ॥ పలుమఱు హాతికాసమితిఁ బంచిన రాక - నెఱామ నంబులో। పలనెనరింత లేక విరిబంతులఁ బంపిన సంచుకోకయా। వలపుల మందు మాటియిలు వంకలఁ - జుట్టుట గాక - దానిమా। యలకును జిక్క - నాయమటరా - యిటురా - విటరాజశేఖరా॥ ౩॥ చ॥ నినుఁగనుఁగొన్నదే మొదలు - నిద్దుర కంటికి రాముకూడు హా। రెనయఁగనింపు గాదు - సఖులెందఱు గూడినఁ బ్రొద్దు వోదికే। మనిమొదఁ జిల్కవాదు మదినంటిన కామము నిల్వనీదు క్రొ। న్ననవిలు కాని కూటములనన్నలరింపర ప్రాణవల్లభా॥ ౪॥ చ॥ నను విగియారఁగౌఁగిటను నంబలరారఁ గనుంచి విమించి - క్రొ। న్ననవిలు కాని కూటముల నర్మిలిఁ గూడిననాటి వేడుక। ల్మనమున నెంచి నెంచి యొకమాటు నినుం గనుఁగోఁదలంచి నేఁ। బనివడి గాచుకొంటిఁదల వాకిలియిల్లుగ జీవితేశ్వరా॥ ౫ ॥ చ॥ అనఘుఁడ నిన్నుఁ బాసిన దియాదిగ - నేదిగులొందిదుందిడి - నెమ్మనమున గంది - వందిగతి - మాటికిమాటికి - వేడుకొన్న - నీ। మనసు గరుంగదాయఁ - జలమా - ఫలమా - ననువంటి బేల పైఁ। గనికరమించకీపగిది - గాసిలఁ జేసితి - వేమి సేతురా ॥ ౬ ॥ ఉ॥

చిత్తజుమేల్ శరాళికి-విశేషవరాళికిఁ-జల్లగాలికి। నృత్తమహాళికిన్-శశిసహాగ్ర కరాళికి-నిత్యముండ్వదా।యత్తమునావిరాళికిఁ-బికాళికరాళికిఁ-జిక్కితింకనీ। చిత్తమువాము భాగ్యమిఁకఁ జెప్పెడిదేమిరసజ్ఞశేఖరా॥౭॥ ఉ॥ నీసముదార బాహువులనీటును-మాటలగోటునూగుదే।గ్రీసముతీరు-మోముకళ-మేనివిలాసము-ఆటమ్ము బాగు-మే।ల్హాసము సౌరు నెన్నడయొయ్యారముఁగన్నులసోయగంబు-సుల్లాసము నెంచినన్మదిగలంగెడు తాళసురామనోహరా॥౮॥ ఉ॥ నీసగసత్వము న్నెనరు నేర్పును నోర్పు నునీటు గోటులున్ని సుగుణస్వభావమును నీమృదు భావము నీరసోక్తులు। న్నీసొగసైనచర్యయును నెన్నట నెంచినగంతరంబుఁ బే। గాసనిసుర రితింగలయనాత్మఁ దలంచెదరా-సుహృద్వరా॥౯॥ చ॥ ఎలమినిజిన్న నాడు-మునమిన్నలమొద్దికఁ బల్లికూటమున్। బలిబుడుతల్గ సుంగొనఁగ-దర్పకసాముఘటింపుచుండనో। జలుగని-మీటునుంజమువు సాము నురెండొనగూడెనింక మీ। రలసితిరింటికేగి సుఖమందుఁ బటన్నదియాదిలేదుగా॥ ౧౦ ॥ చ॥ కుసుమశరార్తికిన్ని గులఁ-గుందితిఁ-గందితి-వేఁడివెన్నెలన్। భసలరవమ్ములం జెవులఁ బ్రామితినోమితి మేనునీకుగా।విసువకనీకు పండములువింటినిగంటినినీముపోడిముల్। మసలకనింకనైన రతమున్న ననన్నలరింపు మో ప్రియా॥ ౧౧ ॥ ఉ॥ చూడవదేమిరా మొగముఁ-జూస్తిల వేడ్కలరంగఁ జూచిమా।చూడవదేమిరా-మనమునఁ మనఁ జెందినయట్టికోపము।న్వీడవదేమిరా-మిగుల వేడ్కఁ గజాడగనుందు వింతెన। స్గూడవదేమిరా-రతులఁ-గోరికలీరికలెత్తినాయకా॥ ౧౨ ॥ * * * * * * * * * *

ఉ॥ బాళి మనంబు నం బొసఁగఁ బల్కిన-నీదగు నోటిముత్యముల్। రాలునటోయి నీదగు కరంబుఁ గరంబుదె మువ్చి పట్టఁగాఁ। బోలదటోయి నిన్ను బ్రియ పూర్ణకి మొప్పరతింగరంపఁగా। జాల నటోయి జాలమిఁక జాలిటు రమ్ము విటాన్వయాగ్రణీ॥ ౧౩ ॥ ఉ॥ చందమురు చందమొందినపసందగు ముద్దు మొగంబుఁ బుండుఁ బుఁద। ఘుంపినముంబొసంగును నుసుందనముండ ఁకించు మేను మే। ల్పొంపున్నుమన్ప రస్మధువుఁ జందురసొమ్ము మెడందవిస్త్రుతం। బంపముఁ జూడనాత్మ నెనయుంపమిమీ తవిలాపమన్మథా॥ ౧౪ ॥ చ॥ విలుకలుగా [illegible] నత్తరిం జిత్తజుఁ [illegible] రమ్ము [illegible] బుల్బవడి ప్రాయ వేఁడి

గఁగఁడున్నవాలి గాడ్పులు దాయఁజంమరుం|డలయక గాయనీవిరహమున్గలమా
యఁబరాకు సేయఁగా| వలదిక రారనా వలపువడ్డికి బాతెడిఁ ప్రాణనాయ
కా॥ ౧౫ ॥చ॥ సలిపితివెంతయుం జెలిమి-సంగతిమీఱననంగశాస్త్రముం| దెలి
సితివంతరంగమున- దేవతగా-నతిగౌరవంబున| న్నిలిపితి వెప్పుడున్నలిరని
శ్చముమున్మున్ వల్లదాని పై| మలిపితివిట్టినీ మనసు-మర్మ మెఱుంగఁగ నైతిఁ-జె
ల్వుఁడా॥ ౧౬॥ఉ॥ మారుఁడు క్రూరుఁడయ్యె-నలమందసమీరుఁడు ఘోరుఁ
డయ్యెఁ-గ|ర్పూరము వీరమయ్యె-నలరుఁ శుకవారము వైరమయ్యెఁగం|జా
రిపు దారియయ్యె-నిఁక నైననుఁ గరుణించి నాపయిం| గూరిమి గూరి-మీఱి-గతి
గొబ్బున నేలఁగదయ్య వల్లభా ॥౧౭॥ఉ॥ ఆసలు గొల్పి-నిన్ను విడనాడనటంచుఁ
దుటారిపల్కులు| న్నాసలు చేసి- యిప్పుడెడబాసి-ప్రియం బెడఁబోసి - దానియి
ల్లాసి-మనోజుబారి నసు డక్కఁగఁ ద్రోసితివౌర-యింకనీ| మోసమెఱుంగన
య్యెఁ-జలమో-మదినాపయి-నాయకాగ్రణీ॥౧౮॥చ॥ చిలుకలమూకకున్- స్మ
రునిచిల్కలుల తాఁకుకున్-చంచరాకకు| న్నెలబలు కాఁకకుం- గడఁది వెమ్ములకోకి
కు-మావిమోకకుం|జలదళివీకకున్-సుమరజంబుల సోఁకుకు-గాలిఫాకకుం
గళవళమందితింక-నను గావుము ప్రేమ-భుజంగరత్నమా॥౧౯॥ * * * * *

ఉ॥ కారము నీవు-నమ్ము రుచికారము నేనితగాంగనాగతా| చారము నీవు నెంతో
యువిచారము నే-నలకోత్మ మెచ్చుసిం| గారము నీవుఁ-జాలసయ గారము నే
ను-వహించి మించియు| న్నారమటుండ-నాయమగు నా-రమణా-మదనాభ
సుందరా॥౨౦॥ఉ॥ చెక్కిలి నొక్కి-మోవిసుధఁ జిక్కఁగఁ గ్రోలి-కవుంగిలించి-స
మ్యక్కతి నస్తనద్వయము మర్దనముం ఘటియించి-యూరువు| ల్చక్కఁబెనంచి-మే
లిసురతంబున నన్ని రతంబుఁ దేల్చు నీ| మక్కువ నేఁడు దాచితివి - మందిమనీకి
టు సేతపల్లవా॥౨౧॥చ॥ సరగున నొక్కటూరువు నుసందిటనించి- వెసం దిటంబు
గాఁ| బెరతోడ బైలు సేసి-కుచపీడనకుంగయి దార్చి పేర్చితో| త్తరికిటదిద్ధధిం
ధిమితతత్తళంగని తాళమానవి| స్ఫురితమనోజనాట్యమునఁబొల్పుగనష్ట
రగించ వేమిరా॥౨౨॥ఉ॥ కోపము దే-మదేభవరకుంభకుచా-యని-కాయజా
తసం| తాపనివారణోచితవిధంబులు నామొఱఁగాంతు-నట్టినీ| వాసలుగాకి

నాసవతియందు-మనంబిడి-దానియింట నే-కాపురమున్న వాఁడ విలకాపురు
షుంబలె భావజాకృతీ॥౨౩॥ఉ॥ఓపడఁతీ-నినున్విడువనోప నటంచిటబాస చే
సి-నీ। వాపగ రాలి బాళిఁగని-యాపఁగ రానివిరాళిఁబూని-నా। పాపముబోసు
కోఁదలపఁబొడిమో-నన్నిటు వేచ నాయమే। రా-పగవాఁడవా-యిఁక సురా
పులు మానర - పల్లవోత్తమా॥౨౪॥ఉ॥ అక్కటనీవు నన్నిటుల-నారడికత్తియఁ జే
యఁగామరుం! డక్కటికంబుమాని-చలమాని-కనర్మ దిబూని-ప్రియ్యాపి। ల్లెక్కిడి
పూవుటమ్ములు నహీనత నెమ్మెయి గాడ నేయ-నే। నెక్కుడుగాసినొందితిఁక-నే
మనిదెల్పెదమారసుందరా॥౨౫॥ * * * * * * * * * * * * * *

చ॥వలచితినిన్ను నేఁజిలుత ప్రాయమునా డెమనంబు లోపలం। దలఁచితిన
న్ను నేలఁగల దైవముగాఁదమి గాగవంబునం। గొలిచితి రేబగళ్లు-మదిఁగొంక
కనీవిడునట్టియాజ్ఞలో। నిలిచితి-నిట్టినన్నెడయనీకుహితంబటకోరి-నాయకా
౨౬॥చ॥కటకటమన్మథుం డెమరుగానిలువంబడిహుంకరించి-యొ। క్కటకటక
ధ్వనుల్ ప్రబలఁగా-విలునమ్ములఁజూపఁజూచితిం। దటతటమంచుఁబెల్లదరె
డా-నిదెసుంసియ - యేమి సేతు-నీ। విటవిటరాయవచ్చి-వెఱపెల్లహరించిభ
రింపుమాకృపన్॥౨౭॥ఉ॥ఎన్నఁడు నేర్చినాడవుర - యీమటమాయలు - త్రో
టకేగి-నేఁ। గ్రన్ననవత్తునంచు-నయగారపుమాటలనమ్మఁబల్కి-యా। విన్నెల
మారియింటికటు జేరి-రతంబొనరించి-ప్రీతిసం। పన్నునిఁబోలెవచ్చితివి-భావ
జమోహనభావుకాకృతీ॥౨౮॥చ॥సరములచిక్కులుం-బెదవిఁజొక్కులు నొక్కు
లుగంపు చెక్కులుం। గరమురగంటిసొక్కులు మొగమ్మునఁగుంకుమచుక్కలు-న్మ
హా। త్తరమగుతత్తరమ్మునను దాక్కొను వ్రాఁకులుఁ-జెక్కులెంచనీ। సరసత తెల్ల
మయ్యె-నెఱబాణపుటక్కులమారినాయకా॥౨౯॥చ॥వలచిననన్ను మోహ
మను-వారిధిముంచియునీళ్లకంటెబల్పలచన జేసినాడవు-భళా - నెనరెం
చనివాఁడ వైతివీ। వలపును దాఁచనైతి-మరువాడిశరమ్ములురమ్ముగాడె-నీ।
చలమిఁకమాని-పూని-రతిసంభ్రమము మొప్పభరింపు మోపతీ॥౩౦॥ఉ॥నమ్మిన
దానరానిసుమునమ్మన-నిమ్మననీకునాడు మే। నమ్మినదానరా-ననునయమ్ము
ననొమ్మన-నేలకుండినం। గమ్మనివింటిజోదు-బలగమ్ములతోఁ-దనపూవుటమ్ము
షా। ల్లమ్మనికంటగించు-నలగాసికినేనెటులోర్తుఁ దెల్పరా॥౩౧॥ఉ॥నీదగు

స్త్రీ వాక్యము,

కౌఁగిటంబెనఁగనీగడరా- యెడరాయి జేసుకో। గాదగునా- మఱుండలుకఁ
గారియఁ బెట్టఁ బోడంగె-నిన్ను నుం। గాదను వారలుంగలరె - గాసిలఁ జేసిన
నాయమొప్పదే। యాగగవృత్తి నన్ను నిఁక నాము కొనంగ ననంగ మోహ
నా॥౩౨॥ఉ॥అమ్మక చెల్లియీవిరహ మగ్గల మయ్యెసు నామ మేనునీ। కమ్మ క
నెల్లదింక వినుమారడి సేయక వేగ వచ్చినీ। వమ్మక రాంపు కేళినను నాడటఁ గూ
డుము దాని బాసలు। న్నమ్మకు రాపులు న్వలగమ్మ కు రామకు రాన నాస్మరా॥
౩౩ ॥ చ ॥ ఇలమగ వారిమాట మది నెంతయు నమ్మఁగ వారి మూటగాఁ। బ
లు కుట నిక్క_ము న్యొసు - సుబద్ధ ము లన్న వి సున్న య న్యొ నీ ।
వలనని కేమి సేతుఁ జెలువంబట వీస్థలిఁ గాయునట్టి వె। న్నెల యయియు
న్నదోసఖుఁడ నెమ్మి నను౯ రతిఁ దేల్ప ఁనుండి నర్ణ ॥ ౩౪ ॥ ఉ ॥ నాయసు రాగ
మెంచకిటు-నన్నలయించుట - నీకు నాయమా। నాయసుమా నమించుకయి
నా మది నుంచక యున్నదానగా। నాయపరాధ మెన్నఁ డయినా యొ
నరించిని నాతపింపఁ గా। నాయెఁ బరాకు సేయఁదగు నా యిగ నా నెగులా
ర్పి బ్రోవరా ॥ ౩౫ ॥ చ ॥ కడఁకను స్వాతి వర్షకణ కాంతు వహించిన శు
క్తిరీతినె। క్కడురతి నాథు నోదయ ముఁగోగు మయూరిక భాతి నిచ్చనె।
న్నఁడుఁ గుముద ప్రియాగమును నర్మిలిఁ గోరు చకోరి దారి ని। ల్లడ భవదాగ
మంబునకుఁ గావిత రావిటవంశ చంద్రమా॥౩౬॥చ॥సుడి వెసనొక్క మాటను
మనోరతి నారతినాథు కేళిలోఁ। బడయుక నన్ను వంటిసుల లాలని తాంగిని గూ
డి తేనివి। నడక సువర్ణమందు నసుగంధము గల్గినయట్లు గావున। న్విడువక నేలు
మా నెనరు వీడకుమా నలకూబరోపమా॥ ౩౭ ॥చ॥ చిలుక హలుమా యి కౌతుప
లు సేతల నాతని కత్తికోతలం। గొలగొలలీసు కోయిలల కూతలఁ దమ్మె దదిమ్ము
మ్రోతల। న్వలనగు వాత పోతముల వాతల వెన్నెల వెట్టుఘాతలం। వలకఁగన
య్యెనయ్యె యిఁక దగ్గయు నొద్దిక నుద్ధరించుమా॥౩౮॥ఉ॥ఎంతని వేడుకొన్న
నొకయింతయు నన్నెనరెంచవారనీ। యంతకృపా విహీనుఁడల నారయఁగ
ల్గునె దాని బోధనో। దంతము లెల్లనీ మదిన దాసుఖదాయి గురూపదేశ సిద్ధాంత
ములన్యొనో తెలియదాయెఁగ దావగ దార్చబోకురా॥౩౯॥ఉ॥కంతుఁడు తాప
తాపహతిఁ గందిలిఁ గుందితి నింక నైన నా। చెంతకు వచ్చియిచ్చఁ గల చింత యొ

కింతయు లేకమాన్పినీ| పంతము చెల్లఁగాసురత పద్ధతినుద్ధతి నన్ను గెల్చినం| గాంతుఁడనిన్ను మెచ్చవలెఁగాకవితాతరితీపులేలరా|| ౧౦ ||ఉ||కంతుని-న వ్వసంతుని-మృగాంకునిసంతుని-నానలావనీ| కాంతుని-నజ్జయంతుని -ముఖా ముఖి గెల్వఁగఁజాలురూపమా|వంతుని-నిన్ను -బాసి-వల వంత నిదెంతని తా ళు దాన-నా| చెంతనిరంతరస్థితివసించఁగదే రసికావతంస సమా|| ౧౧|| * * *

చ || మనవి వినంగరాదటర - మాటికి వేడిన నీమ నమ్మిలోఁ| గని కగమింత లేదటర - కాయజసాయక పీడితాత్మనై | తిన నఁగనీకు వాదటర - తియ్యని నాను ను మోవి యూనర | న్మనిపిలుపంగఁ జేఁ ద టర హారసికాన్వయనార్థిచంద్రమా|| ౧౨ || ఉ || నిన్నటిరేయి నాకలనునీ వలనీప్రియురాలిఁగూడినా|యున్ననికేతనంబు నకు నొయ్యనవచ్చిన యట్ల యంతనీ| వన్నలినాక్షియానతినయమ్మునన్ గతిగూడినట్లక |న్గొన్నదినిక్క మానటులకో శైలు గూర్పుభుజంగపుంగవా || ౧౩ ||చ||మదినుడివోనికూర్మిన నుమానము మానకనూనకార్ష్మక| ప్రదరవితానఘాత ముల బాల్పడనీయ వ టంచుఁజాలనే| న్మదిగనియుంటినిప్పుడనుమానము నాయెడఁబూనియుక్తటా| తుదిఁగరుణావిహీనమతిఁదోపఁగ జేసితివేమి సేతురా||౧౪ ఉ|| కామినినైనన న్నిటుల గాసిలఁజేయుటదోసమంచునీ| యామినికైనవచ్చిమదినచ్చిన మచ్చిక నేలపెన్నని|క్షామునిపూపుటమ్ము లవకావక లైయెదప్రయ్యనుండునో| సామి నెనర్మనన్ను నవశమ్ముగఁజేసియశమ్ముగాంచరా ||౧౫||చ|| స్మరసమరూ పముస్ను విరిశయ్యనుదియ్యనినెయ్యమొందఁగా| నిరవుగఁ బవ్వళించిమన మిద్దఱమంగజసంగరంబునం| గరముడిచిత్రవైఖరులు గాంచుచు బిగ్గరఁ గౌఁ గిలించినే|ఖ్యరసనిధిస్ముసింగినవగల్మది నెంచకపోతివౌఁగదా||౧౬||చ||పొలఁతి కినొక్కరీతిమదిఁబూసలలోపలి దారముంబలె| న్నెలఁగువిభుండుగల్గుటసుమీతో లినోముఫలంబుభాగ్యమునుం| దలకొనియున్న వారలకు దక్కువలేటికిగల్గునా వలెం| బలుచఁదనంబుగంటినిను భావమునన్నెఱనమ్మిసామిగా|| ౧౭ ||ఉ|| నీకుఁజేరాయుమున్నల-మనింద్యనిరోగదృఢాంగకీర్తిమే| ధాకలనాను లబ్ధియు విశుద్ధతరప్రతిభాప్రభావము| బ్రాకటవైభవంబురతిరాజగురూన్నతసత్కృపారతిం| జేసుదుఁగాకనన్నురతిఁజేకొనిసేలుమయాసుధీమయా ||

౪౮॥ చ॥ పొలుపగు పండుటాకులు డివోనిక డానివసించి పూతపో। కలుసులవం
గముల్వలపుగప్పెడు కప్పురపల్లు తేలకుల్। చలువమిరెంపు గింజలు బసంజెలు
వొందఁగఁ బైడితట్టల। నేవెలయఁగనించి తీర్చి రతులవీడెమొనర్తము రార సామి
గా॥౪౯॥ ఉ॥ పుక్కిటి వీడెమిచ్చినను పొక్కిలి చక్కిలిగింత వెట్టి లేఁ। జెక్కిలి నొక్కి ముద్దిడి
ఖిచ్చిక నిచ్చకని మోవి నొక్కినా। చొక్కపుఁగొప్పువట్టి తమి చొక్కున నక్కున నక్కుఁ జే
ర్చియా। చక్కెర విల్తుని జోదు నేలు సాదన చేఁదని యించితో సఖా॥౫౦॥ * * * *

చ॥ అవనిని వాగ కామినుల కైమృదులాలిత శబ్దయుక్తిఁదోఁ। టవిఁగయి
రాసువుంతు ప్రకటంబుగ నేఁబది వృత్తపద్యము। ల్ఘఫులలరన్ రించె మిగుల
న్వగలాంధ్ర సుస్వకీయ పల్లవ। ప్రవరులఁ గూర్చి విన్నపము వల్లఁ గఁదాను పరొ
గవాట కుఱ॥ *

స్త్రీ వాక్యము సంపూర్ణము,

శ్రీ మదనగురవే నమః.

పురుష వాక్యము.

శృంగారపద్యపంచాశత్తు.

ఉ॥ శ్రీపతిపుత్ర శాస్త్రము-ల శేష మెఱుంగుచుఁ-జూచుచు న్నెఱా।
మోహిక మీఱుసున్న-మున యొద్దికఁగన్నులఁజూడ లేకపో। పాపపు దైవమి
గ్గలిసి-బాసఁగఁ జేసెఁగటా-కఠోరుఁడై। యాపఁగరాని-యావిరహ-మగ్గలమ
య్యెఁగదే-తలోదరి॥౧॥ ఉ॥ అప్రియమూని వచ్చెఁగసు-మంచగమి-గ్గనుతెల్లఁ
జేసెడా। నప్రతిమున్న నప్రియుచయం-బదె-త్రుళ్లుచుఁబండ్లుగొర్గుచుఁ।

దీప్రరతిన్ శుకాళివర తెంచెనదే-బలుగాముపోల్కిఁ దా । నప్రభుఁడై మరుఁ
డుగ్రశమునందఁగఁ జేసెఁగురంగలోచనా॥౨॥చ॥అలకలఁ దేంట్లు-నెన్నడలనఁ
చలఁ-జూపులఁ గాంపుకోప్పులం। బలుకులఁ జిల్కలు-నెలిచి-పల్కులుఁ దన్న డుదూః
హీంను గా।నిలిపిననిన్నెదిర్చుటకు-నేరడుమారుఁడునన్గలంచెఁ-బు। స్థలమగ
నీపరిగ్రహము-గల్గినగెల్పనె-వాని-మానినీ॥ ౩ ॥ఉ॥ఆనలరాయఁ డొక్కట-న
హంకృతిఝంకృతిమీఱునారిచేఁ। జేవరహించునించు విలుఁ జేకొని-పైకొన
యార్చి-పేర్చి-రో। పావిలమానసాప్తిఁ-గుసుమాస్త్రపరంపరనింప-నన్నుగై
కోవదియేమొ-నీదుచనుగొండలమాటునడాచి-యోచెలీ॥ ౪ ॥ఉ॥ ఓరుపొకిఁ
తలేకదయయుంచక-నన్నవిల్తుబారికిం। దారిచి తేరకత్తెకను-దారిచిరా
కువడంగమేలె-నా। దారక-శారికాపికశుకాళులు-గూయవినంగఁజాల-నా।
హారమణీ-సుమాంబకునిహారమణీ-రతిశాస్త్రనైపుణీ॥ ౫॥చ॥కలిమొకకొం
డయంతగలుగం-గరినాత్మతనర్థికింతమే। ల్వాలయఁగనీక-పైగపకముల్లగి-
యూసలుగొల్పు-లోభిరా। జులుబలె-నీదునిబ్బరపుఁజొక్కపుగుబ్బచనుల్న
నున్మనం। బలయఁగఁజేయుచున్న-దకటాయకటావికటంబులేలనే॥౬॥
చ॥ కటకటవెన్నవంటిమదిఁగ్రన్ననఱాయిగఁజేసికొంటి-వి। కటికితనమ్ము
నాకయిడగంపలకొంటివి - నేరమున్ననో - కట్టననుబట్టి - నీజడనుగట్టి- ఫె
ళ్ళలని చెంపఁగొట్టి -పుక్కిటివిడెమిచ్చి-కౌగిటబిగించి- సుశిక్షఁజేయ రా
దకే॥ ౭ ॥ఉ॥కోపము జే-మనోజశరకుంఠితభావుఁడనైననామన। స్తాపము దీ
ర్పకారక-వితాతరితీపులఁ బ్రొద్దువుచ్చెదీ। పాపము మేరగాదు- నయభా
వముతోరతి నేలుమింకఁ-గో। కోపముచారుపీనకుచ-సోదక మేఘకచా-విలా
సినీ॥౮॥ఉ॥ తాళఫలోపమానకుచ తాళఁగఁజాలనటన్ననింతకాం। తాళముఁ
బూననీకు ఘనతాలలిమీఱ రతింగరంచి చిం। తాలసవృత్తి మాన్ప కవి
తాలఘుభావము గాంచె దేలకాం। తాలవమైనఁ బ్రీతి వలదా కలదా
యిటువంటి కాగతుల్ ॥౯॥ఉ॥ చక్కెరమెక్కుపక్కిదొరజక్కిగఁదావడి నెక్కి-నిక్కి-
పూ। చిక్కనిచిక్కటారినొలఁ జెక్కి-మదిందయదక్కి-యొక్కట। స్నిక్కటమైనయు
క్కుగడునెక్కొనఁ దక్కరిమారుఁడక్కటా-। ముక్కునుమూతిఁజూడకిటముంచెఁగ
దేశగపాళిబాలికా॥౧౦॥ ఉ॥నామదినిన్నుజీవముగనమ్ముటకాపగరాలిపోలి

కం॥ గాముని కప్ప గించితివి కట్టిడి దానవిధాత నీవునం। బేమిటఁ జేసెనో యె
ట్టుఁగనింతఁదలంచిన దానవయ్యెదవో।యేమిటికిట్లతనన్ను భ్రమియించితివే
వెలికూర్మ్మలతాసఖీ॥౧౧॥ఉ॥నీసును మోవినీత ఘుకునిద్దపుటద్దపుముద్దు చెక్కులు।
న్నీనగు మోముసీకులుకు నిబ్బరపబ్బరపుబ్బు గుబ్బలో। మానిని చూడకోర్వఁ
దరమాకరమాదరమాని మేనిగా। మేనున మేను జేర్చి రతి మేకొను మేనిను మే
లు మేలనర ॥౧౨॥ఉ॥పంకజగంధినీ పెదవి పానకమానక తాళఁజాలనీ। మం
కుతనమ్ము నేస్తుదినిమానక యుండుటనీతి గాదునీ। వింకరయంబుతోడు తమ
దీప్సితముంగొనసాగఁ జేసనీ। కింకరుఁడైన నాపయినిగింక వహింపక ప్రేమ
నింపుమా॥౧౩॥చ॥పలుకుల ముద్దు నెమ్మొగము బాగుపిఱుందు మలసోయగంబుఁ
జన్నులగమకంబుఁ గన్నుల వినోదముఁ జేతుల సుందరంబుఁ జెక్కుల జిగి కా
నులేతవగ గొప్పవిలాసము మోవితీపి మై। చెలువము నామదింపవిలి దిక్కులఁ
బెట్టెడు నన్ను యుక్మలీ॥౧౪॥ఉ॥ భావజుఁడుగ్రమూర్తియయి బాపురె పచ్చని
రెక్కపక్కెరల। తీవ్రవహించు జక్కినివడిఁ ధుమికింపుచు నట్టె చేరి బల్మావి చిగుర్ప
టార్పుఘుఘులన్న సుద్దల్లడ మందఁజేసెనిం। కేవిధిఁదాళువాఁడగ్రపనియ్యవె
నాకభయంబుతో య్యలీ॥౧౫॥చ॥పిలుపులయింపుముద్దుగ నుపింపుఁజనుంగ
వయుబ్బరింపుఁజెక్కుల చెమరింపు మైపులకగుంపు వదల్పని కౌఁగిలింపుఁగన్ను
లదయనింపుఁగేలుజడనొంపుఁగలంపుల వేడ్కనింపునీ। కలయక సొంపు నేమఱు
వఁగాఁగలనాలలనావతంసమా॥౧౬॥ఉ॥నీసరసానులాపములు నీరతిబంధక
ళాకలాపముల్। నీసొగసైనచూపులును నీనెఱజాణతనంబు కోపులు। న్నీసిరు
లూనులాసమును నీమినుకారుతనూవిలాసము। న్నీ సనయానువృత్తులుగణిం
పఁదరంబటె మంజుభాషిణీ॥౧౭॥చ॥ననిచిన వేడ్కతోడ నొకనాఁడురుకాండ
పటాంతరంబున। న్ననవిలుకాని సాదనయొనర్చుతరింబరు లేగు దేరవా।రిని
దేరజైటనిల్పితగురితిసముత్తరమిచ్చుచున్నను౦। గనిపనిజూచుకొమ్మనినక
ల్కితనంబెదనెంతుఁబైదలీ॥౧౮॥చ॥సిగముడివీడి క్రొవ్విరులు జిందబొమల్ము
డిఁజెందనందమా। మొగమునస్వేదబిందువులు మూఁగసరమ్ములు గూఁగనూ
ర్పులెచ్చఁగఁగుచమ్ములు టింపఁగటిసందడి సేయవలగ్నముల్లఁగా। జిగిబిగి
మీఱనీవుమగ సేతయొనర్చినదెంతుఁ గామినీ॥౧౯॥ చ॥వెలఁదిహొయొక్కనా

డుపుగ వేసముదాల్చి వినోదలీల వె। న్నెల చెలువార(గాయుతజితాసీఘనసుంగ
ఖుచంచ(బూనిన। న్న లనరుణాచ లేశుతిరుణాల(గనుంగొనవచ్చునీదుచి।
న్నెలుబలువన్నెలుండు(బసనేర్తునె నెమ్మదిఁ బాటలాధరా॥ ౨౦॥ చ॥ మదను
ని బారి కోరువక మాటికి నీచనుగట్టుడాసెత। త్సదనము పైఁ గరంబిడవిసర్జము
సేయుచు(జూడ కావల। న్వదనము ద్రిప్ప మెత్తపడు నన్ను పదంపడి చూచిన
ల్వపై। కదసునఁ జేరి కూడిన సొబయల్ల దియాదికి వచ్చెనె చెప్పవే॥ ౨౧॥ ఉ॥ క
మ్మల డాలు చెంగలధగద్ధగలీనఁ దనూరుచుల్ దిశ। ల్ర మ్ముబులాకిముక్కునఁద
శ త్తశలూనలసన్నిటాలభా। గమ్మునఁ దప్పు బొట్టొగిఁ జకచ్చ కలాననటించు
నాటినీ। యెమ్మెల నేఁదలంతుగమణీతసుణీహరిణీసులోచనా॥ ౨౨॥ ఉ॥ సొగ
దొరంగు కాశిబురుసాపని చీరధరించి సొబుసు చేటు। దారి సొబురంగు రైకబిగి
దట్టపుగుబ్బగవన్నిగించి యసూ। దాగవరంగు చౌకముముదంబునఁ గేల భరించి
చాలనో। య్యారపుఁ లీల నాకడఁ బ్రియమ్మున నిల్చిన దెంతుబాలికా॥ ౨౩॥
ఉ॥ ప్రంచి బుటా సొబింగుగల పావడపై గుజరాతి సొబు న్జరీ।
యంచు రహించు చీర చెలువార(గ మల్చుపు జంట కట్టురా। ణించి నజం
టి జాత్రవికనిగ్గులు దేరఁగ। న్క్కి నాడు నా। యంచు న నిల్పు నీదు సొగ
సొత్మ్యఁదలంచెద హంస గామినీ॥ ౨౪॥ ఉ॥ గుత్తపుతాపి తారవిక గు
బ్బగవన్నులుడుబ్బునింపఁగా। ముత్తెపు మేల్సరంబులురము న్మెఱయింపఁగ జా
ఫరాపసల్। హత్తిన పావడం దళతళాగను నారిణి చీరగుల్కఁగా। జిత్తజు మత్త
దంతివలెఁ జేరవె నన్ను సుబంభరాలకా॥ ౨౫॥ ఉ॥ నిగ్గులు దేరు నౌరుకుతి నీజిగి
పావడపైని వెల్లడా। ల్సగ్గనివల్వ గట్టి బిగి చన్నులవన్నెల రైక బూనిమో। మొగ్గ
నిచాఁమబొట్టు దగి మొప్పఁగముద్దులుగుల్క నాకడన్। జగ్గుమనంగ నిల్చిన ప
సందనలం చెడి సుందరీమణీ॥ ౨౬॥ ఉ॥ చూపులకింపొనర్చు నెఱసోయగ మూని
కడింది వేడ్కతో। దోపులు గాఁగనొక్క నిశ వొమ్మిగ నిద్దఱు ముద్దుమీఱ పూ। దా
పువ జీరు సాదన లెమ్మొని సేయుఁగనీవు పైలవా। న్మో పులెసంగ నన్ను బయి
కొన్న వగల్ మెఱుపంగ నేర్తునే॥ ౨౭॥ ఉ॥ జానుబొసంగ మేనసగసాపాడనల్లిడి
కీను కాపుని। ద్దానవు గారు పావడ నితంబమునందగ సొబు న్జరీకుసుం। బానెత్తి
చల్వ మేల్ముసుఁగు వైచి యురస్థవధూటి సొల్పిచా। నానను జూడలేదె యొక

నాడది నామదినాటకుంతు నే ॥ ౨౮ ॥ఉ॥ సంపగిపూ నెను న్నై లుఁగు జాల్గొనఁ గొప్పడియింపు వాసనల్ । నింపెపుపూవులుం దురిమి నెన్నుదుటం దిలకం బుఁగన్నులన్ । సొంపుగఁగజ్జలంబెసఁగ సొమ్ములుమానిశరాయివ్వానినీ । వింపు గనాదు చెంగట రహించిన దెంచెదఁజంచలేక్షణా ॥ ౨౯ ॥చ॥ కులుకుమిటార పున్వలుదగుబ్బలు కేలవనూని తేని యల్ । జిలుకురు వారిపుం బెదవి జీకుచు నూఱుపులూఱుపుల్ నెజా । మెలకువతోఁ బెనంచిరతి మేకొని మైపులకింపఁ బా వురా । పలుకులువల్ల గావి నెషు భాగ్యము కూర్పక పోతివంగనా ॥ ౩౦ ॥ఉ॥ ని న్నుమనమ్మునందలఁచి - నీరజసాయక సాయ కాహతి । న్నిన్నతనొందిఁ - నీ ప్రి యసఖిన్నతవృత్తి నిబాతిమాలి-నీ । యున్న నివాసభూమికన యోన్నతిఁ దో డుకపొమ్మటన్న - నా । విన్నపమాలకింపకది - వేటుగఁ జూచెఁగదే- మనః ప్రి యా ॥ ౩౧ ॥చ॥ అమవసకంచునీవరుగనంతటనుండియుఁ దాళ లేక నే । సుమశ రుబారిఁజిక్కి కమ సుక్కి మహావిరహాగ్నిఁ బొక్కి బ । లమితలకెక్కి ధైర్యమె దఁదక్క మరింతనిసింత రాను తా । పముపఁగలంగి నాడెనను బాలన సెయఁగ రాదె ప్రేయసీ ॥ ౩౨ ॥ఉ॥ వింపఁగ దాభవన్మధురవి శ్రుత వాక్య పరంపరల్బ దా । విందుగ దాత వాధరనవీనసుధారసధార లెప్పుడుం । గంపఁగ దా సుధా కరసన్నిభంబగునీమముఖంబునంటినం । గందఁగ దాలతాంతముకగందను నీను ను మేను కోమలీ ॥ ౩౩ ॥ చ ॥ అతివరొనీమనొందుసతమంచుపువిన్నెఅనమ్మి యున్ననా । మతివరికింప లేక-పలుమాటు ననుం జెఱవానిఁగామనో । గతులఁ దలంచినీవు కనికారముమాని-పరాకొనర్చి - బ । ల్వోతలగలంచినావు -హాత వేయిదినీను - వినీలకుంతలా ॥ ౩౪ ॥ఉ॥ కాయజుఁడమ్ము లేయఁ - జిలుక ల్రొద సేయ-మరుత్తి శోరము । ల్గాయ-మధువ్రతంబులు చెడాచెడి మ్రో యి- వన ప్రియంబులుం । హాయఁ-జకోరమిత్రుఁ డెదఁగొంకక వేన్నెల గాయఁ-దాళ రా । దాయ- మనంబునందమకమగ్గలమాయ-సుధాకరానసా ॥ ౩౫ ॥చ॥ కు సుమసుగంధి-స్వర్ణనిభ-కోమల దేహ-లతాసు బాహ-సా । రసదళ నేత్రఁ-గం బుగళ-రాజముఖన్నవపల్లవాధరన్ । భసలవినీలకుంతలను- భద్రగజేంద్రస మానయాన-నిన్నసదృశ మైనప్రీతిమదినంటఁగవర్ణన సేతు-సుందరీ ॥ ౩౬ ॥ చ॥ కసటువెుకింతలేనిమదిఁగల్గమనీకని-నమ్మియుంటినా । కిపుడెటుఁగంగవ

చ్చె-నిక నేటికిమాటలు-చాలుచాలుసీ।కృపబయలయ్యె-నావలపు గేలి యొన
ర్చితి-వెట్టులైననీ । యపరిమితంబులైనసిరులంది - సుఖింపఁగఁ గోరుచుం సఖీ ॥
౩౭॥చ॥రమణిమదీయమోహతిమిరంబుభవన్ముఖపూర్ణచంద్రబిం।బముఁగ
నుఁగొన్న బాయుననిబాలి మెయిన్నిను జేరవచ్చిన। న్విముఖతఁ జూపనాయ
మగు నేయిగ నేవగ నేసహింతునీ।తమకము- నన్ను సాదరహితస్ఫురదుక్తులఁ
దేల్ప రాదటే॥౩౮॥ఉ॥సన్మతిమీఱ - నీచెలిమి శాశ్వతమంచు- మనమ్ములో
పల।న్నమ్మితి-మున్ను నమ్ము నెలనాగల పైఁగలకూర్మి లెల్లఁబో।జిమ్మితి- నిన్ను
నెప్పుడేదఁ జేర్చితి-నిట్టి నన్నుం మటారి వై।కమ్మనివింటి-డాఁడి జేడు గాసికిఁ బా
ల్పడఁ జేసితౌఁగదే॥౩౯॥ఉ॥కొమ్మ-నిసర్గ రతింగలయుఁ గోరి-సమీపముఁ జేరి-
నన్నుఁ జే।కొమ్మని- మేనితాపము-గొబ్బునఁ గమ్మని మోవిపానక।మ్మిమ్మని కా
మసాధనలకిమ్మని- నెమ్మని వేడుకొన్నఁబో।పొమ్మని యింగితింగసరఁబోలు నె
నన్ను దయావిహీనవై॥౪౦॥ఉ॥నవ్వులకాడుమాటలమనమ్మునఁ గిన్కవహించి
యూరకే।రవ్వలఁ బెట్టఁ జూడకు నిరమ్ముగ నామనవాలకింపవే। చివ్వకు కా
లుద్రవ్వకు వెచ్చేసినతప్పు శమింపరాదటే।పువ్విలుకాని బారిన నుబొక్కఁగఁ
జేయకు కంబుకంధరీ॥౪౧॥ఉ॥మంచిగుణంబుగల్గినది-మాట యొకింతయుఁ ద
ప్పదెంతయు। న్వంచన లేదు- కూర్మిమది వాడఁగనీదు- మనంబునిర్మలం। బం
చుఁ దలంచి- నీకహరహం బొనరించితి సేవ యందుకా। పంచశరాంబక
ప్రహతిఁ బాల్పడఁ జేసితి-హా కళావతీ॥౪౨॥ఉ॥ కెంపుకనుల్గనంగనుడికింపకు-
సారెకుమాఱు బాఱఁబో।కింపకు- వేలు గాఁగ బరికింపకు-నమ్మిన వానినిట్లుజం।
కింపకు- లేనిపల్కులాలికింపకు- నేరములున్న నాత్మనం।కింపకు-బల్విరాళిన
ళింపకు-వెంపకుకింకతొయ్యలీ॥ ౪౩ ॥ఉ॥ఇంపుదొలంగి సారెయల యింపకు-
మారుని రేచినన్నడా।యింపకు-కోపమిచ్చ వెలయింపకు-మున్పటి నేస్త మెల్ల
మా।యింపకు-బోదనల్పైవినయింపకునీవిరహాగ్ని గాసిసే। యింపకు-మీర్ష్య
బుద్ధివహియింపకు-మ్రొక్కెదనో మనోహరీ॥౪౪।ఉ॥నిద్దురవోవనిన్నుగని నె
య్యాను మోహమునిల్ప లేకనీ।ముద్దుమొగమ్ముపై మొగము మోపినయంత నెక
న్నవిచ్చిన।న్నొద్దిక గ్రుచ్చి కౌగిటనుఁ నూనకరత్తికి గరంచకూరకే।గద్దరిపల్కు
లంగసరఁ గావలె నాలల నాశిరోమణీ॥౪౫॥ ఉ॥కంటక వృత్తిఁ ముంటవి లుకాఁ

డుబలంబులు వేఁటనంటఁబో।వింటశరంబులూని వేను వెంటససుందరుమానక-
జొచ్చె వా।గ్వంటిరో యొంటిఁజిక్కితిని గావ వెజంటవసించి యన్నన।న్నంటఁగ
రాకటంచు మొగమాపలఁద్రిప్పెప వెంతదంట వే॥౪౭॥ ఉ॥ అంటిన మేసుగ
దున తె-యానసబోసంగఁగ మోవిముద్దు నేఁ। గొంట నెతే నె దింమన తెకోరిక
లూరఁగనీముఖాబ్జమును। గంట నెద్ప స్థిరయొందు నటుగారడముల్ పచరించి
సారెకును।-గొంటుతనమ్ము పస్మరుని గోలలఁదార్చకు-ప్రాణనాయకీ ॥౪౮॥
ఉ॥ నాపలు కాదరింపవు-ఘనంబుగఁ ప్రేమమునింప వెంతయును।గోపముడింప
విచ్చఁగలకోర్కి వచింపవు నామచిత్తసం। తాపముడంప వాత్మనసు తాపముఁ
బెంపవు వేడ వేడరా। రాపులు జేసెదింత పొగరానగ రాపగరాలవానస॥౪౯
ఉ॥ వేసటఁగిన్కబూనఁదగ వే-మరుధాటికి దాళజాలరా। వే-మరులూని నా
డఁగద వేసురు గేటికికోర్కి దెల్పుకో। వేమఱపేల నేలుకో వే-మరుమాటలనై
నఁదేల్పలే। వే వేమరలున్న వేసుడువ వే-మరలించ వె మోము నాదెస॥౫౦॥
చ॥ వికలగంధినీ పెనవివిందొనరించి-వి డెంబొసంగి- నీరుదిగకుచోరుతల్ప
మున-రూఢిగ నన్ను వలింపఁజేసె-బల్రచనలుమీఱ-బంధ కళలన్ను నుగూడితి వే
మి తెల్పుదు।గచరుచిధూత మేచకఘనా-వికచాంబుజపత్రలోచనా॥౫౧॥

చ॥ భువివిటకాంద్రకింపుమదిఁబుట్టఁగసోచితవృత్తిమీఱఁదోఁ। టవిజయరా
ఘువాఖ్యకవిడంబుగఁదారచియించెపూర్వ్యమా।రవరసపూర్ణలాలిత సుధా
మధుకోత్తులరక్తిగ్గులగా। రవమునఁజేకొనుండు కవిరాజులుతప్పు లుప్పు
కెంతయున॥ *

పురుష వాక్యము సంపూర్ణమ్ము.

